

Проф. др Слободан И. Панов

Правни факултет Универзитета у Београду

СПОРНОСТ НЕСПОРНОГ – *VICE VERSA*

1. ПРОЛОГ

Сартрова неуспавана мисаона матрица, како би рекао врхунски српски интелектуалац Жељко Симић, је да је човек несавршено биће које тежи савршенству. Иако озрачена незаустављивом дијалектиком, ова холистичка нота може да буде и сиромашан приказ (пре)богатог тј. од Бога датог портрета живота и човека. Академик Д. Баста је у једној есејистичкој ноти о књижевности констатовао привид привлачности/оригиналности „досадних београдских забава“. Глобалистички и империјално гледано, неизбежна атрибуција сваке холивудске занимљивости завршава егзактно у предвидљивости/некреативној очитости. Све, и човек и живот, завршава ближе болу (А. Дедић). Читаво сазна(ва)ње права има искре луче и мрака/сенке.

Право је нужност хармоније (у радосној верзији). Сличност права и педагогије је у уметности аргументовања. Тежња Породичног права ка филхармонији и акценат ка акорду као пријатном сазвучју три или више тонова родитељства и детета/деце. Као што у Уставном праву није лако наћи склад ноте власти и нота слободе, тако за Породично право није лако остварити пријатност сазвучја верности слободи и слободе верности тј. химну Христове дволичносне једнобитности. Закон енантиодромије. Хармонизовање и мирење супротности је свугде и у свачему и свагда/увек. Варничење и вагра противречја је одлика истине, а не њена опозиција.

Свети Сава је биолошки син своме оцу и духовни отац његов. Сва оригиналност Рафаела, принца сликарства, према Делакроу, је у копирању. Сава Шумановић је током снажне депресије сликао радосно слике ватреног колорита. Радни сто Чехова је у безуредном поретку. Совјетски мајор Гагарин је могао више (да буде први човек у космосу)

Слободан И. Панов, panov@ius.bg.ac.rs.

а није могао мање (да се правилно служи сложеним системом есцајга на пријему у енглеском двору. Наша краљица је отмено рекла да неће обраћати пажњу). Свети Николај вели да без греха нема врлине, без смрти нема васкрса и без Мојковца нема Кајмакчалана. Професор С. Троицки вели да су чланови Цркве слободни јер су робови права. Раскољникова су звали свети ђаво...¹

2. НЕСПОРНОСТ СПОРНОГ

У ст. 1 Пресуде једног београдског суда, коју нећемо за сада спецификовати, а која је предмет ове кратке анализе, (и) другостепени, као и првостепени суд су одлучили о разводу брака на основу тужбеног захтева (брачни односи који су озбиљно и трајно *нарушени*) који није предвиђен у Породичном закону Србије.² Недвосмислено је да су тиме и првостепени и Апелациони суд игнорисали/багателисали елемент жалбе у којој се наводе две ствари: да је таквим судским одлукама *contra legem* приватизован бракоразводни узрок, сведен на неимперативност норме која је сведосадашња/вјековечита одлика историје Породичног/Брачног права. Или другачије речено, ови београдски судови су у офанзивни специфичне тј. неразумљиве тј. неразумне аутокогниције показали да за њих не важи императивност норме о суптилној, еволутивној и прецизној дефиницији бракоразводног узрока (о чему смо писали у нашем ранијем тексту *Закон и(ли) суд*). Наведени тужбени захтев за развод брака није исти као у чл. 41 ПЗ Србије. Приватизовано је и писмо на коме се води поступак пред судом, које је у службеној употреби према чл. 10 Устава Србије³ и према начелима релевантних закона. Да ли у овој земљи суд мора да буде везан императивношћу закона и Уставом Србије о ћириличком писму?

Занимљиво је гласно ћутање⁴ суда на жалбене наводе.

Живот је саздан од противречности. И право које меандрира од живота, као део/дериват и аутономни ентитет, такође има противречност као за своју судбинску супстанцијалност. Да ли суд може да констатује противречје у неком правном феномену, уме ли да апстрахује његове градивне елементе, одреди превалацију-победоносну пресудност неког мишљења/

---

¹ Р. Милер, *Распућин и жене*, Београд 1991.

² Породични закон – ПЗ Србије, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015.

³ Устав Србије, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 98/2006 и 115/2021.

⁴ Од пропуштања извршне и законодавне власти да испуне прописане им задатке, још опасније је неоправдано, непромерно ћутање судства. *Ћутање је после речи друга моћ света* (Лакордер). Као чекање одговора, вид. проф. др Зоран Томић, *Тишина i ćutanje*, *Vijesti.me*, 30.6.2022.

разматрања и, као оријентир, светионик судске праксе *pro futuro*, умањи канцерозно дејство или хармонизује дисонанцу по благодети Божијег склада дуже или макар Заувек? Степен знања, радног ентузијазма, савесности, прецизираног и конкретизованог, нефразерског критеријума селекције, доминација пелцерског (ресавског, преписивачког) манира, дају солидне основе за став о неоснованом оптимизму. Елегичност финала је извесна као кад Јохнсон,⁵ чију фризуру дизајнира сибирски *поветарац*, покушава да полемише са својим доминантним колегом о *скидању*, и својој неконтиненталној тјелесној неодољивости од или до пола.

Поводом судског *мишљења о неимперативности* императивне норме, поводом судијске независности од закона, можемо да приметимо да по чл. 227, ст. 2 ПЗ Србије није дозвољен ванредни правни лек. Против правоснажне пресуде о престанку брака, није дозвољен ванредни правни лек у погледу дела пресуде који се односи на поништење или развод брака. Разлог овог лимитираног дејства ванредног правног лека је спречавање, тј. избегавање компликација која могу да настану на основу тзв. законске бигамије. У овом случају је транспарентна, лако видљива противречност између принципа сазнавања материјалне и процесне истине и принципа избегавања могућих компликација које би настале услед различите садржине правоснажне, најчешће другостепене, пресуде којом брак престаје и супротне пресуде по ванредном правном леку. Занимљиво је који аргумент је победоносни, шта је правни интерес странке/странака/конзистентног правног поретка друштва и шта је афирмација/тежња ка вредности истине и правде као стожерне врлине смисленог правног поретка. Овом приликом само евидентирамо богат плодносни простор за правну полемику, за теоријске и практичне импликације. Најглупља одлука закона/суда је да игнорише постојање овог проблема тачно знајући дубину потока своје професионалне когниције, свој стручни и духовни лимит. Срамота је сваког правног поретка, неизбежност његове урушености да, на пример, двостепена нетачност-лаж се уздиже до петрифициране истине.

Имамо, као илустрацију ових ставова, конкретан правни спор где комотно, без окрњеног комодитета, као у правном поретку у вестерн филмовима и племенима, законски фаул/игноранција закона се чини, на основу чл 227, ст. 2 ПЗ Србије. Противзаконито, лажно се петрифицира у истинито. Лажна истина-продукција модерног правног поретка. Време неистине. Време зла. Рекао би Добрица. Добрица Ћосић.

---

⁵ Јохнсон Александар Борис (име по руском добротвору приликом рођења – рече С. Љепојевић, 8.7.2022, ТВ Тајјуг). Јохнсон је и аутор неприхватљиве изјаве из 2007. године о Хилари Клинтон да је „садиистичка медицинска сестра“ (BBC news на српском, Danas, 8.7.2022).

Замислимо, а није тешко јер већ постоји креирани простор у судској *доброј* пракси, да се у тужби као узрок за развод брака допусти странкама да користе, по критеријуму солипсизма, по маниру самоизмишљања/самоформулације, да им се дозволи да наводе, рецимо, слабу музикалност брачног субјекта или брачне субјектице или гласно спавање или непомирљиво супротан став о модерни и постмодерни... А позитивно право, у чл. 41 ПЗ Србије, вели да право на развод брака по тужби постоји ако су брачни односи озбиљно⁶ и трајно поремећени или ако *објективно*⁷ не може да се остварује (примећујемо да је употребљен глагол трајања, не у апсолутној временској димензији вјековечитости већ у релативизованој/редукованој временској димензији која није сводива ни на *ad hoc* варијанту) заједница живота супружника.

Ако се поводом одлуке првостепеног и другостепеног суда констатује да у тужбеном захтеву није наведен законом суптилно, еволуирани и прецизно дефинисан бракоразводни узрок, нека се ВКС одреди да ли је дозвољена оваква конвалидација две погрешне одлуке нижих судова о багателисању чл. 41 ПЗ Србије. Ово важи и поводом истог игнорантског поступања судова у два степена поводом непримене уставног дефинисања службеног писма. Да ли, осим донесене радости студентима права да више не морају да знају еволуцију садржине и прецизност формулације чл. 41 ПЗ Србије, потврда оваквих одлука импресивно јачају правни поредак Србије. Без знака питања. Да ли се и незнањем писма у службеној употреби јача дигнитет, углед државе Србије? Да ли постоји систем где је вјековечита глупост неприметна и загарантована у привиду трајања. Какав је то весели, смешни правни поредак? Има ли таквих дичних правних система још где год? Да ли, на пример, са истим судским финалом, у Загребу странка може да поднесе поднесак на ћирилици? Да ли сме да постоји *радосна/драга слепоћа* према при-

⁶ Ако је речи *озбиљно* антином *неозбиљно/шаљиво*, онда је талентованији, бољи стилиста закон Републике Српске који користи термин тешке (и трајне) поремећености брачних односа ... (чл. 52, ст. 1 Породичног закона Републике Српске, *Службени гласник Р. Српске*, бр. 54/2002, 41/2008, 63/2014 и 56/2019 – одлука УС). Антоним тешкој може, са више смисла и стила, да буде лака поремећеност брачних односа.

⁷ Атрибуција објективности, у контексту законске формулације, значи да не постоји довољност, аутаркичност и тријумфалност иницијалног субјективног доживљаја и солипсистичке интерпретације каквоће брачних односа. Потребно је да се у конкретном случају, макар реда ради и без трошења превеликог напора за сазнавање чињеница, констатује објективни карактер/каквоћа неостваривања заједнице живота супружника. Нигде се у конкретној судској документацији не види покушај суда да примене законску норму у целини, са свим својим атрибуцијама. Нигде се не види траг напора, покушаја судова да утврде, сигнализирају, нагесте да не може да се остварује заједница живота супружника. Већ смо рекли да, поједностављено казано, постоје три временске могуће димензије: *ad hoc* релација, вјековечито трајање и трајање разумног рока, адекватног трајања, следствено природи и суштини актуелном браку прилагођеног рока.

мени закона. Не треба знак питања, јер и не питамо. Да ли сме правни субјект или правна субјектица да се самоокити, самотитулише *докторски радосним слепилом* према закону, смислу, према императивности/наредбодавности правног поретка. То треба залечити, тешко излечити након воље и спремности да се овако срамотно чинодејствује. РЕвизајте. Српски писац Меша Селимовић је писао да је човек увек на губитку. У парафрази, можемо сказати да је добро, смисао, истина, правда, врлина, правни поредак, правни ред увек на губитку код веселих/смешних невидовдана, драго слијепих према господству врлине. Не ваља ни кад је то епифеномен некаквоће, а исто и кад је феномен млетачког лобирања. Јасне чињеничне метафоре.

Радбрух⁸ наводи мисао Ибзена да домислити неку идеју значи наићи на противречност.

3. СПОРНОСТ НЕСПОРНОГ. ДА ЛИ МОЖЕ СУД ДА ДОСУДИ ЗАЈЕДНИЧКО ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА БЕЗ ЊИХОВОГ СПОРАЗУМА?

Према чл 75, ст. 1 ПЗ Србије, као природно стање и као најбоља аксиологија, идеално-типски, радосно за дете, родитеље и друштво/закон, је да се родитељско право врши „заједнички и споразумно“. Довољно је, за законописца са мало писмености и талента за стилизацију, да се вели да се родитељско право врши споразумно. Атрибут споразумног подразумева/супсумира заједничко чинодејствовање/мишљење родитеља. Само је медицински могућ споразум са собом. Споразумно деловање подразумева не сингулар, већ плурално, бипарентално деловање. Споразум је могућ само са „природним савезником“ – другим (не по редоследу, већ по различитости) родитељем. Другачија мисаона/појмовна редукција овог бинома није оправдана. Наиме, неко чинодејствовање може бити заједничко, а да не буде засновано на споразуму (рецимо, кад супруга одлучује *заједнички* где се летује, а супруг одлучује који ће се купити усисивач или ауто. Биће како је кажем – гласи та фолклорна реченица). Зато оригинално и тачно ПЗ Републике Српске у чл. 85, ст. 1 каже да родитељи врше своје право споразумно. Шампион, регионални лидер плеоназма је хрватски породични закон који каже да се родитељско право врши равноправно, заједнички и споразумно. Заједничко не мора да буде и споразумно.⁹ Атрибуција заједничког одлучивања је на нижем степену партиципације у односу на споразум-

⁸ Г. Радбрух, *Филозофија права*, Нолит, Београд 1980, 94.

⁹ На пример, на конгресу се одлучује заједнички, са члановима, а не и споразумно. На испиту се одлука доноси на основу заједничког деловања присутних субјеката испитивања, али правно-формално и суштински, не и споразумно.

но одлучивање. Споразумно не мора да подразумева и равноправност, а ни мудрост. Рецимо, волети своје бомбардере као пријатеље је стокхолмски синдром нездраве особе. То није став него дијагноза. Тежити дружењу са оним ко ти руши и отима *огњишта* је занимљива појава. Медицински занимљива и специфично морална. Не само балканска, већ и планетарна, јапанска. Ипак, додатни захтев/тежња равноправности код споразума је, посебно у интимним, породичним релација екстремно комунистичка (Пикасо је пример да то није плеоназам).

Чланом 77, ст. 2 ПЗ Србије одређено је да родитељ сам врши родитељско право када само он живи са дететом а нема одлуке суда о вршењу родитељског права, тј. суд још није донео ту одлуку. Према овој законској стилизацији, сам фактицитет да родитељ живи сам са дететом, фаворизује тог родитеља као вршиоца родитељског права. Нејасноће ове ситуације су двојаке: интерпретативне/значајске и језичке. Ова ситуација најчешће значи да само један родитељ живи са дететом. Овај фактицитет најчешће настаје једностраном вољом таквог родитеља, али може да настане и сагласношћу и другог родитеља. Или у случају оправдане одсутности једног родитеља (на пример, током боравка у космосу првог српског космонаута). Језичка нејасноћа настаје сиромашним, нетачним тумачењем термина *живљења*. Дикција да дете *живи* са једним родитељем не подразумева само кохабитацију, само просторни, већ и интелектуално-емотивни амбијент/компоненту воље детета (живљење значи и разговоре, одговарања на радозналости детета, савете, повремене/жељене сусрета, бриге, радости постигнућима детета...). Оваква, у судској пракси скоро беспоговорна нетачност, нетачно/неправедно фаворизује „фактичког“ родитељског субјекта. Увек, а и чешће, цивилизацијски је реч о фемино фаворизовању. Узимамо живот/праксу за сведока. Осим приговора у теоријској равни цивилизацијски неписаног а, скоро апсолутно дејствујућег у тзв. *доброј* судској пракси, приговор је могуће дати и поводом архитектуре конкретног или конкретних случајева. Нетачност и неправедност постаје болнија искључењем етичности у етиологији настанка ове фактичке ситуације. Посебно наглашавамо да је етичност/моралност прогнана само у сфери, скоро, апсолутности правног тријумфа воље за развод брака. Моралност опстајава у последицама развода брака у Породичном праву (вршења родитељског права, издржавања, кохабитације...) и у Наследном праву (на пример, разлог губитка наследног права супружника, према чл. 22, ст. 3 Закона о наслеђивању Србије¹⁰ ако је заједница живота преживелог брачног друга са оставиоцем трајно престала ње-

---

¹⁰ Закон о наслеђивању, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 46/1995, 101/2003 – одлука УСРС и 6/2015.

говом кривицом или у споразуму са оставиоцем). Законски текст ПЗ Србије није „потпуно етичан/деморализован“, није потпуно очишћен/запрљан моралном незаинтересованошћу/игноранцијом моралних питања, није у апсолутном сукобу са моралом. Илустрација томе је да према чл. 151, ст. 2 и 3 ПЗ Србије, право на издржавање супружника не постоји:

- Када је тражилац/тражиља алиментације несавесна, тј. када је, у време закључења брака знала за узрок ништавости/рушљивости брака:

- Када би досуђена алиментација тражиоцу/тражиљи алиментације била очигледна неправда.

О *моралности* тзв. фактичког родитељства може да се констатује још једна околност. Члан 77, ст. 2 ПЗ Србије не сме да се тумачи тако да буде основ фаворизовања на основу фактицитета живљења детета са једним родитељем. Тај фактицитет не сме, ради привида пацификације, да се неприкладно пореди са ефемерном државинском заштитом. Чак и у стварном праву питање државинске заштите није независно од етичког критеријума. Вициозна државина стечена силом, утајом или злоупотребом поверења – *vi, clam, precario* – не штити се правним поретком. Када постоји таква сензибилност поводом ствари, било би основано очекивање да примерено важи и за правне субјекте и правне субјектице. Посебно за дете/децу. Тек/посебно у породичноправно сензибилизаним животним и правним ситуацијама етичност формирања фактицитета монопарателности не сме да постоји. Има конкретних случајева када је фактицитет у судском поступку настао, рецимо, након дуготрајног, вишемесечног боравка туженог у болници. Неморалност у конкретном случају тзв. фактицитета вршења родитељског старања је, најпре, да је то учињено долозно, без информисања *другог* родитеља... Не треба имати благодат суптилости да се уочи један супстанцијално пресудан и правно пресудан/важан моментум. Необјашњиво је како се споразумно вршење родитељског права мистериозно, безгласно, долозно, уз *шутњу* судског поретка трансформише у монопаренталност, како се природно, Божије два претвара у један, како се комодитет родитељства и природно богатство детета да има оба родитеља сиромаша, упропаштава за 50 процената... Како се Божија благодат двојности (тачније тројства родитељства од Бога, оца и мајке детета) родитељства претвара у болно сиромаштво једнородитељства? Како се родитељска двојност недефинисаном, нерегулисаном, аутаркичном и анархијском, диктаторском вољом своди/редукује на диктаторски модел једнородитељства. Без оправданог разлога и без доброг ефекта за сваког. Без промишљања о најбољем за дете. Притом, оправдани разлог нити постоји, нити је констатован у релевантном/адекватном поступку нити је

нотиран иницијалним актом. Нити постоји несавесно вршење родитељства, нити насиље у породици, нити основ за, фактичко, лишење родитељског права... Без сенки. А мрак.

Какве ће настати последице ако се формира оваква судска пракса услед овакве нелогике и неправде суда? Да ли ће мајке смети да оду на посао, да ли ће очеви смети да буду премијери, да ли ће неки пол смети да буде судија или први српски космонаут јер ће се бојати да док је, на пример, у болници или на радном месту његов несавесни/зловни брачни партнер инкогнито и илегално отићи са дететом од кућног огњишта? Уз *шутњу* суда. Да ли ће претња, патња и болни крик овог фактицитета, у савезу или на основу етичке ирелевантности и игноранције морала и багателисања смисла, омогућити правилан и потпун развој детета и бити у најбољем интересу детета? Да ли би судским неразумом популарисање оваквог фактицитета била најгора неправда. Да ли ће химна неетичног фактицитета реформисати или револуционисати норме о вршењу родитељског права? Да ли ће важити *Немо auditur propriam turpitudinem allegans...*

Питамо и када, и како, и по ком основу, и из којих разлога је утврђен став, сагласност, мишљење детета на тему сепаратног родитељства и титулара тог родитељског сепаратизма? Како је том приликом примењен чл. 60 ПЗ Србије (живот са родитељима), чл. 65 (сазнање, мишљење детета, (не)индоктринација...) и чл. 70 (однос љубави, поверења, идентитета...). Подсећамо и на чл. 6 ПЗ Србије о обавези сваког, па и суда, да примењује начело о најбољем интересу детета. Суд, и свако, треба да чинодејствује у најбољем интересу детета. Колико то ови инволвирани судови не раде сведочи истина/податак да ти тзв. субјекти нису ни поставили питање фактичког родитељства/диктаторског/антиправног једночланог/једнокомпонентног/сиромашног/бедног судски промовисаног модела родитељства. А камоли да су свему дали и нужну духовно/етички/моралну компоненту. Можда нису нашли пример у присутној филозофији пелцера који очитују *слободно размишљање и независност и самосталност...*

Поводом чл. 77, ст. 2 ПЗ Србије о тзв. фактичком родитељству, не може се на основу невредне, лење, успаване „мисаоне“ матрице, пелцерског манира или преписивачког, ресавског стила нижих, и не само нижих, судова да буде учињено нетачно/неосновано фаворизовање једног родитеља, да му се *contra legem* даје титула „законског фаворита“. Тачније, неетичног, бесмисленог монополисте родитељства.

Остајући у домену истраживања о спорности неспорног, чинимо и анализу члана 77, ст. 3 ПЗ Србије. Члан 77, ст. 3 предвиђа да један

родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи *не воде заједнички живот* (законска стилизација о вођењу живота којом се ни Андрић ни Здравко Чолић не би дичио. Где се то води живот? Шта је дестинација живота? Шта му је циљ? Како се води? Чиме се води?), а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. Једнородитељско вршење родитељског права одлуком суда постоји и када родитељи не воде заједнички живот а закључили су споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права када тај споразум није у најбољем интересу детета према процени суда (много би било боље да то буде на основу оцене а не процене суда). Овако регулише чл. 77, ст. 4 ПЗ Србије. Такође, један родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот ако закључе споразум о самосталном вршењу родитељског права а суд процени да је то у најбољем интересу детета (ст. 5). Можемо да сажмемо ове четири ситуације када родитељско право врши један родитељ: на основу фактичког вршења – ст. 2; када не живе заједно родитељи а *нема* споразума о вршењу – ст. 3; или споразум о једно или двовршењу родитељског права је *лош*, није одобрен од суда – ст. 4; споразум о једновршењу је *добар* по процени суда – ст. 5.

Непостојање споразума родитеља о вршењу родитељског права не значи апсолутно фаворизовање било кога, не значи монополисање родитељског капацитета. Суд увек процењује, боље рећи да оцењује, шта је у конкретном случају најбоље за дете. Најпре, непостојање споразума родитеља у оваквој правно-чињеничној ситуацији не значи и правну есхатологију, финиш, завршетак трагања за најбољим интересом детета. Подсећамо на чл. 6 ПЗ Србије. Да ли је важан/важнији темељни и крунски принцип најбољег интереса детета у сфери вршења родитељског права? Да ли може да изнад најбољег интереса детета буде интерес/воља самовоља/профитољубље/финансијска нетранспарентност/финансијски ентузијазам било ког родитеља или било ког субјекта? Да ли замор/неентузијазам/ураниловка/лењост и неплеменитост оправдава стварно и савесно испитивање најбољег интереса? Без, у судској пракси врло присутног присутног фразирања, бирократског фолирања?

Да ли и кад нема споразума о вршењу родитељског права на основу самовоље или другачије лоше портретисаног родитеља (необјашњене, ненаведене, неинформисане за другог/ускраћеног родитеља), мора/може да постоји заједничко вршење родитељског права на основу одлуке суда услед околности које су оправдане/нарочито оправдане (користимо степенувану лексику ПЗ-а). Да ли је таква одлука суда противна интересу детета? Да ли је противна форсираном/неоснованом нечијем финансијском/алиментационом или другом интересу? Сав животни,

и правни, хоризонт детета мора да буде осветљен поступањем у најбољем интересу детета. Подсећам да је апсолут либерализма присутан, према нетачној интерпретацији судске праксе, у сфери жеље за разводом, али не и у другим сферама брака или у родитељству. Дозвољено је постављати смислена питања. А има доста питања. Да ли је развод брака (увек) интерес детета? Да ли идеја о разводу, да ли жеља за разводом фаворизује тог родитеља? Да ли је сам брачни сепаратизам у интересу детета? Да ли је ирелевантна етичност такве правно победоносне жеље у материји развода? Да ли, на пример, такав брачни сепаратизам треба да фаворизује тужиоца који то чини у време тужениковог вишемесечног болничког лечења током кога је, према медицинској документацији, живот туженог био угрожен? Да ли је то лекција која се препоручује за лектуру о браку? Прљавштина се не може сакрити ни златном а камоли жутом бојом. Да ли од власника времена, директора космоса за ово следи медаља части? Да ли на свет(л)ости такве правде потомство учи о светости брака, о рајској, Христовој дволичносној једнобитности? Да ли је грабеж врлина ове (правне) цивилизације? Да ли је снажно, јасно одбијање мирења супружника стил понашања за награду? Верујем да суд лако евидентира чињеницу: одбијања мирења једног или оба супружника је у контексту судбине брака апсолутно дозвољено. Али одбијање мирења, без нити наведеног нити оправданог разлога, у контексту вршења родитељства добија сасвим супротну квалификацију. Само одбијање мирења значи да се егоистично мисли на себе, посебно ако нема болног брачног искуства супротног начелима Породичног закона о браку. То посебно не може да буде означено савесним вршењем родитељског права (чл. 82) нити може да буде утемељење да се такав родитељ тронизује као бољи, као законски „фаворит/повољник“ за вршење родитељског права. Одлука суда о томе који родитељ ће вршити родитељско право зависи од холизма њихових дигнитета, бонитета, жеље детета, сваке релевантне околности... У тренутној, краткој или дуготрајнијој перспективи. Уз нужну дијалектику анализе. Нисам прочитао никакво судско мишљење о одлучној чињеници/правној оцени која силовито фаворизује тужиоца/љу као јединог субјекта за вршење родитељског права. Зашто се нижестепени судови неразумно и нетачно приклањају неприродној креацији унипаренталности/једнородитељства? Зашто не одржати у пуној природној, Божијој благодати родитељско право (ако нема околности за редукцију),¹¹ природни

---

¹¹ Ову нелогичку редукцију родитељства илуструје и мистериозно свођење двојног субјекта на једног субјекта код права на родитељство. Наиме, док је настанак живота хармонија воља оца и мајке детета, касније се афирмише редукција на једног субјекта код одлуке да ли ће се вољом жене учинити абортус. Зашто је споразум о настанку/престанку живота правно слабији и мање смислен од једностране правне моћи жене?

принцип благословене бипаренталности? Да није противно интересу детета? Дакле, скоро увек, а и чешће, није баш најбољи интерес детета да родитељско право врши један родитељ. Надаље, не видимо аргументе, појединачно и саборно, да суд буде веран фикцији/биолошког фатализма, фикцији која је лака за евиденцију родне неравноправности и доминације, у *доброј* судској пракси, женског родитеља. Има неких аргумената који га/је баш и не фаворизују: излагање детету искуству развода које није благотворно (питање индоктринације и докази на ту тему); препуна породичноправна књижевност и животна сведочанства о неблагополученију детета из разведеног брака (од емотивних озледа до кривичноправне сфере); природа хабитације као права (а и обавезе поводом детета); умањење стабилности, плодносног и дијалектичког *status quo* као интереса детета; умањење/рушење стабилности детета од просторне до емотивне и етичке, егзистенцијалистичке компоненте; животна поука о солидарности, о врлини помагања и неетичности равнодушја; одговорности за моралну и материјалну основу својих жеља, нетранспарентно/неоправдано профитољубље; лекцији да је рад, и етимолошки, основа рад-ости, да је лепота живота у борби за добро/боље... Једноставно је подсећање: етичност није пресудна за казу брака, настанак или развод брака. Али, етичност је нужан елемент *светог правног тројства* који чини јавни поредак као институт који је начелан, на челу, (и)родитељскоправне/породичноправне аргументације и аксиологије. Нема двостране нити једностране изјаве воље која може да буде противна јавном поретку.

Са аспекта морала/етике као правне супстанце јавног поретка, није праведно, правно оправдано да један родитељ(ка) добије, у околностима конкретног случаја, да сам(а) врши родитељско право. Са аспекта најбољег интереса детета и јавног поретка, потпуно је неосновано/нетачно да бипаренталност буде осиромашена, сведена на монопаренталност дисквалификацијом *другог* родитеља. Узгред, нема првог и другог родитеља. Постоји њихова равноправност.

Још један детаљ *добре* судске праксе. Суд је у одлуци о вршењу родитељског права остао при лењој „мисаоној матрици“, при ресавској преписивачкој плагијаторској формули о сатима, данима, годишњим добима... вршења родитељског права. Више се оспорава од стране специфичних особа у модерном свету Свето Писмо од ове судске формуле о временској квантификацији вршења родитељског права. (Скоро) аксиом. Нисмо ни у једном законском тексту нашли основ за овакву апсолутизацију/дивинизацију мисли/временског оквира за вршење родитељског права као и за апсолутизацију бесмисла о биолошкој вулгаризацији униродитељства. Ни контуре ни скица портрета тзв. *другог*

родитеља-туженог не пружају ни информацију а ни покушај аргументације која поништава/болно редукује његов родитељски капацитет. Ова формула временске дефиниције рама/ритма/дијалектике родитељског права је карикатурална и идиотски плагијаторска. У време демократије постоји карикатурално слављење монизма. Све је сведено на униформност, демонкратуру. Нема се евиденција, а ни помисао, на пример, о другачијој природи сати/часова у летње и у зимско доба. Немате ни предвиђене дане за очеву славу и наметање атеизма. Да ли је оваква атеизација противуставна. Да ли ова карикатурална схема може једног месеца да важи за једног, а наредног месеца за другог родитеља. Шта фали овој оригиналности. Чему нетачна, непотребна униформност? У њој има места и за Аристотелову дистрибутивну правду – индивидуализацију у контексту конкретних околности.

Члан 75, ст. 2 ПЗ Србије каже да се родитељско право врши заједнички и споразумно (писац ПЗ-а је у најближем сродству са нобеловцем Андрићем, али је плеоназам савез атрибуција заједничко и споразумно. Довољно је рећи споразумно, тада је имплиците и заједничко. Ипак, реч даје космички¹² простор значења)¹³ ако закључе такав споразум а суд процени (боље да оцени. Боље је да наставник оцени знање ђака, него да га процени) да је то у најбољем интересу детета, Дакле, и ако постоји споразум родитеља о двојном вршењу родитељског права, правна судбина тог споразума зависи само од оцене суда да је споразум у најбољем интересу детета. Дакле, иако има оваквог споразума, он правно не постоји ако суд сматра да споразум није у најбољем интересу детета. Резиме законских варијанти говори да иако родитељи постигну споразум о самосталном вршењу родитељског права (на пример, да родитељ А самостално врши родитељско право), а суд сматра да споразум није најбољи интерес детета, такав споразум неће бити прихваћен (могуће је да суд одлучи да је у бољем, тј. најбољем интересу да родитељ Б врши родитељско право). Исто тако и ако родитељи постигну споразум о заједничком вршењу родитељског права, суд може/обавезан

---

¹² Живот надилази, побеђује инвентивност законописца/законописатељице. Реч је богатија од живота. Мисао увек меандрира, има семантичку варијацију... Иако је споразумно вршење боља синтеза, некад је могуће и да се родитељско право врши заједнички, а неспоразумно, а најбоље за дете.

¹³ Постављамо дилему да ли је могуће да се родитељско право врши без споразума, а заједнички? Да ли, иако нема споразума, родитељско право може да се врши заједнички. Привидна опозиција логици нестаје ако подсетимо на околност да један родитељ, из необразложеног или из неоправданог разлога не жели да се постигне такав споразум. Ако суд у конкретном случају сматра да је то најбољи интерес детета, упркос непостојању споразума, суд може да одлучи о заједничком вршењу родитељског права. Макар као племенити покушај зарад благостања детета. Наставак несавесног поступања било ког родитеља може да буде касније санкционисан.

је да одлучи, због наведеног крунског критеријума, да се родитељско право врши самостално. Дакле, споразум о бипаренталном вршењу родитељства од стране двојног субјекта, може да се трансформише у вршење од стране једног од родитеља. Дакле, споразумно два, договорено двојство се своди на *судско инокосно – један*, на монопол вршења родитељског права. Може ли да непостојање споразума о заједничком вршењу родитељског права, може ли монопол/монопаренталност, на основу одлуке суда о најбољем интересу детета да буде трансформисан у неспоразумно/недоговорено двојство/бипарантелност вршења родитељског права. Чекамо да сазнамо аргумент против?

Није потребан велики правни напор, инвентивност да иако нема оваквог родитељског споразума (на пример, због децјег ината родитеља „е баш нећу“, због сујете, лакомислености, грешности једног или оба родитеља...), ако то заповеда најбољи интерес детета – овакво заједничко вршење родитељства мора/може да постоји. Да неће можда најбољи интерес детета да буде талац, да буде зависан и побеђен, на пример, неком неетичношћу, лакомислом или долозним поступањем једног родитеља? Јован Стерија Поповић је разликовао правозналце и правословце, ми разликујемо правника мислиоца/интелектуалца, истражиоца смисла, духа норме и правника занатлију који прочита закон и мисаоно додацује до навођења чл. 111 у вези са чл. 11..., правника ресавца или спикера законског текста, правника који брани привид а не брани смисао и вредности права.

Дакле, иако нема споразума о споразумном вршењу, својство заједничког вршења родитељства мора/може да буде афирмисано у конкретној ситуацији јер је у најбољем интересу детета. Одбијање брачног субјекта или субјектице мирног решења спора може бити апсолутно дозвољено/успешно за брачни однос. Одбијање кооперативности, манира миротворста има другачије значење у сфери родитељства. Форсирање свог, а не најбољег интереса детета кандидује такву особу не за најбољу родитељску оцену. Тачније, дисквалификује ту процесну субјект(ицу) за врхунаравности. Неодбрањиво. Питање, са иманентним одговором, је да ли несарадња такве особе нужно и очекивано доприноси најбољем интересу детета у складу са чл. 62 (право детета да му се обезбеде најбољи могући животни и здравствени услови за правилан и потпун развој) и чл. 65 ПЗ Србије (право детета да благовремено добија сва потребна обавештења за формирање свог мишљења). Амбијент и атмосфера конкретног брака не познаје чињеницу рђавог брачног искуства. Ипак, глоток слободи (гутљај слободе) Булата Окуджаве је правни аргумент у брачној, али не и у родитељској аксиологији. Божији поредак и најбољи интерес детета имплицира да је потпуно

родитељство тј. бипаренталност правило, а сепаратно, осиромашено тј. једнородитељство тек изузетак ако је то у најбољем интересу детета.

У авангардним скандинавским правима и другим модерним правима споразумно вршење је уведено као правило и како би се сачувао душевни интегритет и благостање свих, посебно да се дете ослободи болних упитаности о браку родитеља.

Није апсолутног сјаја нижесудска мисао која сенчи, умањује капацитет особе којој се поверава вршење родитељства: суд не размишља о околности која не би изненадила, није немогућа, која је евентуални брзи футур/*fast* футур да дете упознаје релацију детета и нове породице са чика татом, како би рекао Тони Парсонс. То је релација пуна деликатности које не фаворизују безбрижност. Поврх тога и тренутак животне дијалектике другог родитеља-туженог је тренутак/стање професионалне есхатологије, радне испуњености, непотребности времена за каријеру које би цајтнотом умањило време да се максималном радосћу посвети детету...

Нека начела хрватског права, у фасти анализи, оправдавају став да суд може, ако је то најбољи интерес детета, да донесе одлуку о заједничком вршењу родитељског права, иако у конкретном случају нема споразума или се споразуму неоправдано противи један родитељ. Безспоразумно заједничко вршење родитељског права је могуће на основу сажимања следећих начела Породичног закона Хрватске:¹⁴ у свим поступцима се мора применити начело првенствене заштите добробити и права детета – чл. 5; начела размерне и најблаже интервенције у обитељски живот – чл 7 (мере којима се задире у обитељски живот прихватљиве су ако су нужне и ако се могу остварити блажим мерама); начела подстицања¹⁵ споразумног решавања обитељских односа – чл. 9...

Треба/занимљиво је квантификацијом судске праксе евидентирати колико има типизираних чињеничних конструкција. Могућ је, није редак, стицај занимљивих, неспонтаних, неслучајних, долозно конструисаних околности: да један родитељ креира да буде тзв. фактички родитељ, да му суд повери дета на родитељско старање и да добије алиментацију, да тај родитељ не тежи споразуму о вршењу родитељског права, да се не одлучује о подношењу рачуна како се користе алиментациона средства...

Највиша инстанца суда у овом поступку није дала нити једну чињеницу, нити наговестила ниједну околност која показује/наговештава а камоли доказује да заједнички „модел вршења родитељског права није

---

¹⁴ Породични закон, *Народне новине Р. Хрватске*, бр. 103/2015 и 98/2019.

¹⁵ Подстицати значи мењати иницијално стање: да када нема споразума, да га интервенцијом надлежних органа, буде.

могућ у конкретној ситуацији, јер то подразумева добру комуникацију родитеља у погледу свих аспеката живота заједничког детета“. Иако чињенично лажно, коначно да суд тј. радосни невидник солидно размишља. Дакле, само непостојање споразума није разлог да не постоји заједничко вршење родитељског права.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце и медијски написи

1. Милер, Рене, *Распућин и жене*, Београд 1991;
2. Радбрух, Густав, *Филозофија права*, Нолит, Београд 1980;
3. Томић, Зоран, *Тишина и ђутанје*, Vijesti.me;
4. BBC news на српском, [Danas](http://Danas.com).

Правни прописи

1. Породични закон, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015;
2. Породични закон, *Службени гласник Р. Српске*, бр. 54/2002, 41/2008, 63/2014 и 56/2019 – одлука УС;
3. Породични закон, *Народне новине Р. Хрватске*, бр. 103/2015 и 98/2019;
4. Закон о наслеђивању, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 46/1995, 101/2003 – одлука УСРС и 6/2015;
5. Устав Србије, *Службени гласник Р. Србије*, бр. 98/2006 и 115/2021.

Full Professor Slobodan I. Panov, LL.D.

Faculty of Law, University of Belgrade

DISPUTABILITY OF INDISPUTABLE – VICE VERSA

Summary

Sartre's vigilant matrix of contemplation, in the words of a distinguished Serbian intellectual Željko Simić, is that a man is an imperfect being striving for perfection. Despite being illuminated by unquenchable dialectics, this holistic note may serve as an impoverished description of a lavish God-given portrait of a life of a human. Academician D. Basta in one of his essay-like notes on literature pointed to illusion of charm / uniqueness of „dull Belgrade parties“. From globalist and imperialist view, inevitable Hollywood attractiveness ends up in predictable / sterile plainness. Everything, man and life alike, end up closer to pain (A. Dedić). The whole path of cognizing law is illuminated with glimmers of light and obscured by dark and shadows.

Law is a necessity of harmony (in its joyous form). Law and pedagogy both share the art of argumentation. Family law strives to philharmonic with accent on harmony of three or more tones of parents and their child/children. As in Constitutional law, where it is not simple to achieve harmony between notes of power and freedom, in Family law alike it takes an effort to unite in harmony sounds of devotion to freedom and freedom of devotion i.e. hymn to Christ's twofold monoexistence. The law of enantiodromia. Harmonization and reconciling opposites is omnipresent. Flares and fire of contradiction is a quality of truth, not its negation.

Saint Sava to his father is a biological son, but a spiritual father. All the creativity of Raphael, the prince of painting, in the words of Delacroix, lies in imitation. While experiencing his blackest depression, Sava Šumanović painted cheerful paintings of vibrant colors. Chekhov's writing desk is in the state of disorderly order. Soviet major Gagarin could have done more (to be the first man in cosmos) but could not have done less (to use cutlery properly in English court. Our Queen nobly disregarded the fact). Saint Nicholai reveals that there is no virtue without sin, no death without resurrection, no Moikovac without Kaimakchalan. Professor S. Troitsky says that the members of the Church are free because they are slaves of the law. Raskolnikov was dubbed saint devil